

Fred i Europa?

AnnaLisa Eneroth

Inledning på Tankarnas Trädgård 2015-09-27

Som ni sett i TT:s program diskuterades ett flertal ämnen under huvudrubriken **Fred i Europa – en förlegad utopi?** Men där fanns en viss uppdelning. Söndagen ägnades åt det nordiska samarbetet. Dessutom presenterade deltagarna det lokala arbete som bedrivs här i landet.

Fredagen ägnades åt NATO och Europas väg och jag ska snart berätta om vad som sades. Det kan kanske bli ett lämpligt ämne för vårt samtal.

På lördagsförmiddagen blickade man längre ut - från upptakten till 1:a världskriget över den arabiska våren till Ukraina. På eftermiddagen gick man ännu längre ut – militarisering av rymden, Eurasien och geopolitikens återkomst, Jugoslavienkrigen och slutligen Korea.

NATO och Europas väg

Två välkända talare tog upp NATO och Världlandsavtalet: **Thage G. Peterson och Maj-Britt Theorin**. Båda är för alliansfrihet och alltså mot närmande till NATO.

Thage G. Peterson: Ett NATO-medlemskap är inte förenligt med Sveriges arbete för freden!

Först slår han fast:

1. Det är Sveriges säkerhet Nato-frågan gäller.
2. Sveriges säkerhetspolitik bestäms av Sverige, inte av USA, Ryssland eller EU.
3. Bra relationer med Ryssland är ett svenskt intresse.

Han gör en tillbakablick på hur alliansfriheten tjänat oss väl sedan Karl XIV Johans dagar. Viktigt, eftersom vi befinner oss i skärningspunkten mellan stormakter.

Tre huvudskäl för att säga Nej till svenskt Nato-medlemskap:

1. Nato-medlemskap sista spiken i kistan för neutralitetspolitik och alliansfrihet. Sverige blir inte längre ett självständigt land.

2. Nato-medlemskap leder till ökad spänning i vårt närområde.

3. Sverige skulle bli ett kärnvapenland. (se Maj-Britt Theorin)

Han tar också upp Världlandsavtalet och PFP (Partnership for Peace)

Världlandsavtalet är ett steg in i NATO. När det undertecknas upphör neutralitet och alliansfrihet.

PfP slöts våren 1994 av Bildt. När Socialdemokraterna tog över behölls det. Thage G. försvarsminister. Han anser att PfP var ett samarbete för civilt försvar. Ryssland också medlem. Bra med gemensamma övningar. Han önskade att Ryssland kunde bli medlem i gemensam militärallians.

Han anser att Sverige måste lyfta fram fredliga lösningar med förslag om hur man förebygger konflikter och främjar försoning. Vill ha en ny folkrörelse för fred. Man borde utbilda för fred, t ex genom ABF.

Sverige ska inte vara med i fredsframtvingande operationer, men under FN i fredsbevarande.

Sveriges relationer med Ryssland

Saknar självkritik hos väst om konsekvenserna av EU:s och USA:s egen politik mot Ryssland.

Rysslands historia har lett till en målsättning: Aldrig mera krig på ryskt territorium.

Sverker Åström, den tidigare diplomaten, framhöll att Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik får inte vara riktad mot Ryssland.

Thage G. lämnar lista på boktips. Intresserade kan få den.

Maj-Britt Theorin: Alliansfrihet ut – Nato in

Maj-Britt T. går emot ett Nato-medlemskap och också Världlandsavtalet med samma argument som Thage G. Hon kritiserar att Sverige genom en serie avtal knutits allt närmare NATO – PfP 1995, anslutning till Natos snabbinsatsstyrka 2013, en styrka som binder en stor del av krigsmakten för Natos räkning .

Hon tar också upp Sveriges deltagande i krigen i Afghanistan och i Libyen. Dessa insatser hade inte efterfrågats av FN utan av NATO. Huvud skälet för att den svenska krigsmakten ville delta var för att visa sin vilja att gå med i NATO. Visst är det bra att Kadaffi är borta, men konsekvenserna för Libyen har blivit förödande. Är det verkligen FN:s eller Natos uppgift att militärt gå in i varje land med diktatur och störta diktatorn? Av FN:s 193 länder är bara 120 demokratier.

Sommaren 2013 togs ytterligare ett steg när man beslöt att delta i Natos snabbinsatsstyrka och i november kom beslut om svenskt deltagande i RPF (Respond Force Pool) där svenska plan öronmärks för Nato. Så trappas det hela upp. De viktigaste avtalen, som Världlandsavtalet, har aviserats inte av UD, som ansvarar för säkerhetspolitiken, utan av försvarsmakten och dessutom i semestertider och helt utan föregående debatt.

När det gäller **Världlandsavtalet** påpekar hon att Sverige genom att skriva under, blir en kärnvapennation, som dock inte får bestämma över användningen av de kärnvapen, som placeras här. Enligt NPT-avtalet får bara kärnvapenmakten själv ta beslut.

USA och därmed NATO håller sig dessutom med en doktrin om "first use" av kärnvapen i strid med Sveriges inställning.

Viktigt: Det finns inte inskrivet i världlandsavtalet ett nej till kärnvapenplacering.

Genom detta avtal blir vi en måltavla för kärnvapen vid en konflikt.

Sveriges uppgift måste vara att **lösa** konflikter – inte att **utkämpa** dem.

Hon slutar med. Säg nej till Nato-medlemskap i handling!

Mitt föredrag: Europas väg nu – konfrontation och militarisering i stället för fredlig konfliktlösning

Jag hade som utgångspunkt att EU inte alls är det freds- och demokratiprojekt som man utgett sig för. Jag gick tillbaka till bildandet av kol- och stålunionen och sambandet med Marshallhjälpen efter andra världskriget. USA gick ju ur kriget med hela sin produktionskapacitet kvar. Utrikesminister George Marshall föreslog ekonomiskt bistånd till Europa för att möjliggöra en återuppbyggnad – Marshallplanen. USA ställde dock två krav på mottagarna:

1. Avskaffa handelshinder!
2. Delta i USA:s ekonomiska blockad mot Sovjetunionen!

Vägledande för USA:s politik var **Truman-doktrinen**. **George F. Kennan** gjorde 1948 en analys (American Diplomacy) som blev hörnstenen i Truman-doktrinen. Han pekade på vikten av att bygga en dominant Anglo-Amerikansk allians. Han ansåg det också betydelsefullt att förhindra att kontinentala europeiska makter (Ty, Fr) blev så starka att de kunde tävla med den anglo-amerikanska axeln. Viktigt var också att inget kontinentalt land skulle dominera den eurasiska landmassan.

Han såg framför sig (1948) ett federalt Europa, grundat på en dominerande anglo-amerikansk allians mellan USA och Storbritannien, en försvagning av Tyskland som europeisk makt och en uteslutning av Ryssland. USA bildade också **NATO 1949** för att uppnå sina mål enligt Trumandoktrinen, då med tolv deltagarländer. Uppgiften var att försvara länderna mot Sovjet.

Warszawapakten bildades som ett **motdrag 1951**

Sedan gjorde jag en kort återblick på hur EG/ EU utvidgats från de första sex länderna till nuvarande 28. Under tiden har också EU allt mer militariserats i nära samarbete med NATO. I Lissabonfördraget står faktiskt att EU-medlemmar åläggs att upprusta. Även om man ser NATO som sin militärmakt, så ska man genom Lissabonfördraget kunna sätta in 60 000 man inom 60 dagar även i länder långt från EU. Dessutom har man 13 stridsgrupper, som ska kunna rycka ut med 1500 man inom 10 dagar.

Jag refererade också **Gorbatjovs artikel i The Nation från 2011**, där han ger sin syn på Sovjets upplösning och slutet på kalla kriget. Han går tillbaka till 1985, då han utsågs till Sovjetunionens generalsekreterare och hur partiet då förändrade utrikespolitiken.

I flera möten han hade med President Reagan 1985 och 1986 diskuterades kärnvapenfrågan noga och 1987 i december skrev de båda under INF-avtalet att avskaffa medeldistans- och kortdistansmissiler. 1991 undertecknade Gorbatjov och president George H.W. Bush det första START-avtalet som skulle reducera strategiska kärnvapen med hälften och på hösten samma år kom de överens om att ta bort de flesta taktiska kärnvapen på båda sidor. På toppmötet i Malta i december 1989 fastslog de båda presidenterna att de inte var fiender längre. **Det kalla kriget var slut.** Detta öppnade vägen för samarbete om regionala konflikter och ledde till fredliga förändringar i Central- och Östeuropa 1989-1991, baserade på folkens fria val och kulminerade med Tysklands återförening. Nu skulle FN åter bli huvudredskapet. 1990 skrevs också Pariskontraktet för ett nytt Europa (*The Charter of Paris for a New Europe*), under av europeiska nationer, Förenta Staterna och Canada – en plan för en ny säkerhetsarkitektur för det gemensamma europeiska hemmet .

Men Sovjetunionen förstördes inte av främmande makt, utan som ett resultat av inhemsk utveckling. Först genom en kupp av anti-perestrojka, konservativa krafter i augusti 1991 mot Gorbatjovs ledarskap, vilken misslyckades men försvagade hans ställning och sedan den 8 december då ledarna för tre

Sovjetrepubliker – ryske presidenten Boris Yeltsin och ledarna för Ukraina och Vitryssland – gick tillsammans i ett hemligt möte och avskaffade unionen i trots mot den folkomröstning i mars 1991 som hade stött en förnyelse av Sovjetunionen .

Upplösningen av Sovjetunionen ledde till eufori i USA:s politiska elit och man ropade ut sig som segrare. De ansåg sig nu ha monopol på det globala ledarskapet. Pariskontraktet från 1990, som gett så mycket hopp om europeiskt samarbete begravdes och föll i glömska.

I slutet tog jag upp några exempel på hur EU/NATO har agerat i några konflikter, Israel/Palestina, Irak, Libyen och Ukraina och menade att EU:s och NATOs agerande varit till skada för respektive land.

Kort om mina exempel: **Israel/Palestina** – trots alla Israels övergrepp har EU inte sagt upp för Israel fördelaktiga handelsavtal, exporterat vapen dit etc. (28/9 kom besked att svenska skattebetalare står för bidrag till Brasilien att köpa vapen till JAS Gripen från Israel.) **Libyen:** Egentliga skälet var att Libyen arbetade för att ena Afrika och tänkte överge dollarn som betalmedel för olja. Lögn att Gaddafi skulle döda 6000 libyer i öster. Uppgiften kollades aldrig av FN. Både Afrikanska unionen och Hugo Chavez erbjöd sig att medla, vilket FN struntade i. **Irak:** Lögn om massförstörelsevapen. FN godkände inte. Tyskland, Frankrike och Ryssland var emot. USA och GB anföll tillsammans med en del EU-länder och förstörde landet med bl a DU-vapen.

Stefan Lindgren: Vart går Europa?

Stefan gick tillbaka väldigt långt i historien för att spåra var Europas gränser gått och hur länge det funnits. Långt in på 1700-talet var människor bosatta i det vi kallar Europa omedvetna om namnet Europa. Idag anses det sträcka sig till Ural och ned till Kaukasus.

Däremot har Europa som kulturbegrepp kommit att bestå av en rad rätt fasta och inarbetade föreställningar. Europa har förknippats med civilisation, vetenskap, tolerans och demokrati.

Redan de gamla grekerna började odla myter om sin egen förträfflighet, när perserna erövrade Mindre Asien 540 f Kr. På 1700-talet återupplivades föreställningarna om en grekisk och europeisk exklusivitet, då för att legitimera Europas pågående erövring av världen.

Med bygget av den föregivet demokratiska och avkoloniserade Europastaten, EU, har de eurocentriska myterna fått nytt liv, denna gång som övernationell statsdoktrin.

Europa är den världsdel som födde kolonialismen och som alltjämt med få undantag representerar kolonialismen. Tidigt koloniserades Sydamerika. Detta stoppades av USA med Monroedoktrinen. Under 1800-talet fram till Berlinkonferensen 1885 styckade Europa i stället upp Afrika sinsemellan. Enligt **Peo Hansens och Stefan Jonsons bok *Eurafrika*** var ett av de viktigaste skälen till EEC/EU:s bildande kolonialmakternas önskan att hitta ett sätt att föra med sig de afrikanska kolonierna in en ny tid.

Det finns en annan uppenbar expansion – och det är österut. Ryssland har periodvis beskrivits som hotfullt och tillskrivits lömska asiatiska egenskaper. Napoleon beskrev under sitt ryska fälttåg motståndaren som ”asiatiska barbarer” och Hitler hade liknande ideologiska motiv. Hitler var inte intresserad av Euroafrika, han ville österut för att ”med det tyska svärdet ge den tyska plogen en torva och nationen det dagliga brödet.” Han lät utarbeta **Generalplan Ost** där 30 miljoner människor från delar av Europa skulle fördrivas till Sibirien. Krim skulle bli ett ”rent ariskt” territorium. För övriga Europa hade Hitler väldigt få planer.

På 20-talet och senare surrade Europa av idéer om Europas förenta stater, men det gillade inte Hitler. Tyskland skulle härska över Europa. Men tyska storkoncerner som IG-Farben verkade för ett enat Europa och förordade till och med en gemensam valuta, gemensam patenträtt och en appellationsdomstol under tysk kontroll. Så sent som i januari 1945 kom en kommitté under ledning av finansminister Walther Funk, med förslag om en *Europäische Wirtschaftsgemeinschaft* under tysk ledning och att införa gemensam valuta. Funk var också en av direktörerna i *Bank for International Settlements (BIS)*, som än idag är en av världens mäktigaste och hemlighetsfullaste institutioner. Från sin cell i Spandau kunde Funk sedan se hur det mesta av hans förslag förverkligades - Parisavtalet om multilaterala betalningar 1947 och Kol-och Stålunionen 1951.

Så Funks projekt förverkligades – med en viktig skillnad. Den nya Europastaten blev inte en förlängning på den tyska utan ena änden i en transatlantisk axel, där avgörande befogenheter finns i Washington eller rent av i Pentagon. Maktkoncentrationen till dels en icke-europeisk partner, dels till den ekonomiska jätten Tyskland har gjort det allt svårare för EU att lösa sina problem.

Ekonomi har i EU inte återhämtat sig efter 2008 års kris. Det finns 23 miljoner arbetslösa i EU, varav 18 miljoner i euro-området. Finanskrisen på Cypern

innebar att Brüssel konfiskerade 10% av banktillgångar över 100000 euro. I Grekland gick man ännu längre. EU tog kontroll över det grekiska skatteverket, så finansminister Yanis Varoufakis övervägde att hacka sig in i det egna skatteverkets datorer – ett bevis på Greklands kolonialstatus. Och för varje åtgärds paket kommer Grekland allt längre från målet att få balans mellan tillgångar och skulder. 2008 var skulden 127% av BNP, idag 164% och den årliga räntan 23 miljarder.

Allra allvarligaste utvecklingen i Europa är att EU:s medlemsländer oförskyllt blivit indragna i företag som sägs syfta till demokrati och västerländska värderingar genom omstörtning i andra länder.

Ex. färgrevolutionerna Ukraina 2004 och 2014, Kirgizstan 2005 och 2010, i Georgien, Egypten och med våld i Afghanistan, Irak, Libyen och pågående i Syrien och Jemen. I Armenien och Makedonien har nyligen försök till färgrevolutioner gjorts, men misslyckats.

EU:s förhållande till det nya Ryssland utvecklades länge i positiv riktning – ”vårt gemensamma europeiska hus”, lanserat av Gorbatsjov 1989. En unik chans uppstod att skapa ett Europa av ömsesidig respekt – Parischarten (fördraget) 1990, nu bortglömt.

Gradvis förgiftades stämningen av NATO:s framryckning ända in till Rysslands gränser. Allt oftare nonchalerade man i väst Rysslands uppfattning. USA fortsatte bygga upp sin monolitiska makt. USA har idag ca 800 baser i mer än 36 länder. De omringar Ryssland och Kina (se karta).

Efter Natos angreppskrig i Jugoslavien och invasionerna i Afghanistan, Irak och Libyen bestämde sig Rysslands ledning för att sätta ned foten

Det kom att gälla Syrien, där Ryssland tillsammans med det brittiska parlamentet förhindrade en väpnad US-intervention. Och det gällde Ukraina, där EU först vägrade alla trilaterala förhandlingar om Ukrainas associationsavtal, men efter ett och ett halvt års förödande inbördeskrig har tvingats gå med på detta.

Ryssland behöver inte lida av förföljelsemani för att se att riktningen i 1990- och 2000-talets amerikanska krig går mot den eurasiska landmassan, främst Ryssland och Kina. I maj placerade Nato 40 000 man nära den ryska gränsen. USA har aldrig efter det kalla kriget haft så många soldater i Europa som idag.

Militärutgifter: 2014 svarade Ryssland för 4,8% av världens militärutgifter. USA och dess allierade för 64 %. Enbart EU svarar för tre gånger större militärutgifter än Ryssland. Den spelade upprördheten kring Krim återförening med Ryssland tjänar syftet att remilitarisera och disciplinera Europa. USA insåg ju att Ryssland aldrig skulle tillåta att Krim skulle bli en NATO-bas. I samma stund som USA störtade den lagliga regeringen i Kiev var Kiev förlorat för alliansen.

I **Monroedoktrinen** förpliktigade sig USA att inte ingripa i "någon europeisk makts inre angelägenheter." Inget av världskrigen har startat plötsligt, De startade genom att den ena krigshärden efter den andra flammade upp. Idag heter dessa farliga krigshärdar Ukraina, Syrien, Irak, Libyen och Afghanistan.

1983 lade Olof Palme fram rapporten "Common Security", där han och en rad europeiska politiker och säkerhetsexperter förordade bildandet av en kärnvapenfri zon tvärs igenom Europa. Palme hade trots U-båtsaffärerna rest till tre begravningar i Moskva: Bresjnevs, Tjernenkos och Andropovs. Tre veckor efter att han äntligen fått klartecken att träffa "den nye", dvs Gorbatjov, mördades han.

Sorgligt att vårt europeiska hus ännu behärskas av maktgrupperingar som är beredda att riskera ett nytt världskrig.

.....

Frågor att diskutera :

Världensavtalet: både Thage G. och Maj-Britt är emot. Håller deras argument? Finns det andra? Eller skulle vi vara tryggare med avtalet?

Europas väg: Kunde Europa ha tagit en annan väg efter Sovjets upplösning? Är NATOs utvidgning en trygghet för Europa eller en risk? Vad kan vi och Sverige göra nu för att minska krigsriskerna?

Thage G. Petersons boktips:

Robert Fisk	Det stora kriget för mänskligheten	Norstedts 2000
Tapani Suominen m fl	Sverige i fredag	Atlantis 2002
Adam Hochschild	Aldrig mera krig	Ordfront 2012
L-G Liljestrand m fl Förord: Thage G. Peterson	Lagen mot krig	Celanders 2012
Lars Ingelstam Anders Mellbourn	Fred, säkerhet, försvar	Sveriges Kristna råd 2014
Anders Björnsson Sven Hirdman Förord: Thage G. Peterson	Bevara alliansfriheten	Celanders 2015
Valentin Sevéus	Att söka freden	Sevéus &Co 2015